
[Home](#) / Politseinike õppimise- ja enesearenduse tegevused toetamaks toimetulekut pensionieas

Politseinike õppimise- ja enesearenduse tegevused toetamaks toimetulekut pensionieas

EVE ILVES

Käesoleva artikli eesmärk on välja selgitada, kuidas mõtestavad politseipensionile jäänud endised politseinikud oma uut karjääri ning millised õppimise- ja arendustegevused on nende hinnangul olnud toimetulekuks olulised. Eestis on politseiametnikul võimalik pensionile jääda 50 aastasel ning seoses uurimiseesmärgiga on antud uurimuse raames uuritud politseipensionil olevaid ja juba uues karjääris töötavaid endisi ametnikke. Kõik uuritavad pidasid oluliseks enesearendamist, seda nii veel töötamise ajal politseistruktuuris kui ka hiljem. Uuritavad tõid välja, et ka oma tänases karjääris on enesetäiendamine vajalik.

Võtmesõnad: politsei, politseipension, täiendav haridus, toimetulek pensionieas

SISSEJUHATUS

Eesti seadused võimaldaval politseiametnikul pensionile jääda 50 aastasel, ehk jäädes pensionile on endistel politseiametnikkudel võimalus luua endale uus karjäär. Politseitööst kujuneb aja jooksul välja elustiil, mis pakub ametnikele ühist kogukonda ja suhtluskonda – aja jooksul identiteedi. Jäädes pensionile ja lahkudes oma mugavast kogukonnast, kaotavad politseinikud oma seni toiminud identiteedi, staatuse. (Brandl & Smith, 2013)

Pärast politseiasutusest pensionile jäämist on pensionieas töötamisel oluline roll isiku isiklikus kasvus ja enesearengus, üheks selliseks võimaluseks on töökohtadelt üleminek. Ülemineku töökohaks võib nimetada karjääri, kus endised ametnikud leiavad töökoha samas karjäärivaldkonnas, kus nad on eelnevalt on töötanud, või uut karjääri, mis on erinev eelnevast (politseialasest) töökohast. (Hill, Snell, & Sterns, 2015)

Politseipensionäride ootusi ja kaasamise võimalusi siseturvalisuse tõhustamisel on uurinud oma magistritöös Meelis Seimoja (2013). Seimoja keskendub oma töös politseipensionäride

kaasamisele politseilistesse vabatahtlikute tegevustesse, kuid ei käsitle politseipensionäride toimetulekut peale pensionile jäämist. Eesti kontekstis ei ole teadaolevaid uurimusi läbi viidud politseipensionile siirdunud ametnike seas, saamaks teada millised on olnud nende ettevalmistavad tegevused pensionile jäämiseks. Samuti ei ole uuritud pensionile jäänud endiste ametnike plaane ja võimalikke töökoha valikuid ning hakkama saamist „uues elus“.

Käesoleva uurimistöö eesmärk on välja selgitada, kuidas mõtestavad pensionile jäänud endised politseinikud oma uut karjääri ning millised õppimise ja arenduse tegevused on nende hinnangul olnud toimetulekuks olulised.

Eesmärgist lähtuvalt olen püstitanud uurimisküsimused:

1. Kuidas on politseiametnikud, veel politseitööd tehes end ettevalmistanud järgnevas karjääriks/tulevaseks pensionipõlveks?
2. Millised õppimis- ja arendustegevused on aidanud tulla toime teises karjääris?

Mõisted antud töös:

- Teine karjäär – käesolevas töös käsitlen teise karjäärina tööd, mis algab peale politseiametniku pensionile suundumist.
- *Bridge employment* ehk ülemineku töö – tõlgendan antud töös üleminekuna ühest karjäärist teisele karjäärile.

Politseipensioni eripära

Eesti Vabariigi seadusandlused sätestavad ühteteist erinevat pensioniliiki, nende hulgas ka kutsealade sooduspension, mille alla kuulub ka politseiametnike pension. (Sotsiaalkindlustusamet, 2019).

Väga suurel osal tänastest politseinikest, on õigus minna pensionile 50 aastaselt, kui neil on politseiteenistusstaazi 20 aastat täis. (Politseiteenistuse seaduse ja politseiseaduse muutmise seadus, 2001) Praegune praktika näitab, et kui teenistusstaazi on 20 aastat ning vanust 50 või rohkem eluaastat, minnakse pensionile. Politsei ja Piirivalve seaduse (PPS) § 96 lg 1 p 1 ütleb, et politseiteenistusest vabastatakse piirvanusega hiljemalt 55 aastaseks saamisel. (Politsei ja piirivalve seadus 1, 2009) Ehk, piirvanuse täitumisele järgneva kuu esimesel tööpäeval vormistatakse ametnik pensionile. Politsei- ja Piirivalve seaduse § 96 lg 3 kohaselt võib pikendada politseiametniku teenistusaega ühe aasta kaupa kuni riikliku pensionikindlustuse seaduse §-s 7 sätestatud vanaduspensioniea saabumiseni. (Politsei ja piirivalve seadus 1, 2009; Riikliku pensionikindlustuse seadus, 2001) Sel juhul vabastatakse politseiametnik teenistusest üldise pensioniea saabumisel.

01.05.2019 jõustus PPS § 119117, kus on ära toodud Politseiametniku väljateenitud aastate pensioni saaja politseiteenistuses jätkamine – Isikul, kes on politseiteenistusest lahkunud ja kellele on määratud politseiametniku väljateenitud aastate pension ning kes naaseb pärast 2019. aasta 1. maid politseiteenistusse ja jätkab politseiteenistust samadel tingimustel politseiteenistuses olevate politseiametnikega, on õigus nii politseiametniku väljateenitud aastate pensionile kui ka politseiametniku palgale. (Politsei ja piirivalve seadus 1, 2009) Antud seaduse muudatus on andnud võimaluse jätkata politseipensionäridena teenistust politseiametnikuna.

Tööst ja aktiivsest ühiskonnaelust järsk eemalejäämine toob sageli kaasa depressiooni ja kibestumise. Samas tuleb silmas pidada, et ühiskonna jätkusuutlikkuse aspektist vaadatuna on ennast täiendav, oma eriala armastav spetsialist väärtus, mida tuleb hoida, kuna isiku professionaalne elukogemus tasakaalustab noore kolleegi kogenematuset ning tagab järjepidevuse avaliku sektori struktuurides, mis kannatavad kasvava personali nappuse käes. Vananemine on loomulik protsess inimese elus ning vanemad inimesed kannavad eneses unikaalset kompetentsi, mida ühiskonna heaolu eesmärgil on vajalik võimalikult efektiivselt rakendada. (Oviir 2002, viidanud Seimoja, 2013)

Saarma on töös välja toonud, et vanemaealise ehk antud töö kontekstis 50 aastaselt politseipensionile suunduva või politseipensionil juba oleva endise ametniku, uue töökoha kontekstis on väga oluline, et õppimise vajaduse teadvustamisele ja väärtustamisele lisanduks ka õpimotivatsioon. Õpimotivatsiooni saab tõsta läbi veenmise, positiivse kogemuse ja isikliku vajaduse tunnetamise, et tööle saamiseks ning konkurentsist püsimiseks on igas vanuses vaja õppida. Lisaks koolis ja kursustel õppimisele on olulisele kohale tõusnud ka informaalne õppimine, mille üheks võimaluseks on töökohal õppimine. Töökohal õppimine sobib igas vanuses inimesele, kuid läbi eelneva töökogemuse on just vanemaealisel võimalik uusi oskusi omandada kiiremini ja paindlikumalt. Läbi enda kogemuste õpivad nad kiiremini, mis omakorda aitab ka uute oskuste ja teadmiste omandamisel olla põhjalikum. Seega võib öelda, et vanemas eas õpitakse teadlikumalt. (Saarma, 2015)

Eelnevale tuginedes saab öelda, et võimalus 50 aastaselt politseipensionile jääda, on oma teenistust lõpetavatele ametnikele justkui boonus. Kuid inimese elu ei lõppe pensionile jäämisega. Oma edasise elu ning ka tööelu organiseerimisega oma vaja tahet ja motivatsiooni, omades suurt kogemuste ja ka teadmiste pagasit politseiametniku elukutsest ning seda rakendades, on inimesel uude ellu sisse sulandumine kergem.

Ettevalmistused teiseks karjääriks pensionieas

Cameron ja Griffiths (2016) on toonud välja, et paljud politseinikud ei mõtle teisese hariduse vajalikkusele teenistuse ajal ning seetõttu tabab neid pension ootamatult. Need ametnikud, kes teenistuse ajal on omandanud lisahariduse, nende eluga toimetulek on pensionile jäädes tõhusam. (Cameron & Griffiths, 2016)

Brandl ja Smith (2013) on oma uurimuses välja toonud, et ka tööandja peaks panustama ja töötajat ette valmistama eelseisvaks pensioniks, seeläbi on üleminek tööelust pensioniellu lihtsam ning pigem positiivne, uus pensionär võib olla parema tervisega ja on võimeline sulanduma uude sotsiaalsesse keskkonda. Cameron ja Griffiths (2016) on oma uurimuses toonud välja ka "elu peale tööd" aspekti: äkiline staatuse, rolli ja eesmärgi puudumine – endised ametnikud tunnevad end ära lõigatuna ja isoleerituna oma endistest kolleegidest. Samas need pensionil olevad ametnikud, kes suutsid leida omale töökoha, olid enesekindlamad kasutades oma seni omandatud teadmisi, oskusi ning kogemusi uues töökohas. (samas) J. Eldridge (2015) on oma raamatus „Pensionieelsete politseiametnike täiendkoolituse läbimise ja teisese hariduse omandamise kavatsus“ välja toonud sisulise juhendi, kuidas ametnikud saaksid ja ka peaksid end ette valmistama tulevaseks pensioniks. Ta toonitab, et juba veel politseiametnikuna töötades peaks ametnik tegema ettevalmistusi ehk tegelema enese harimisega, et tööturul leida endale uus ja endale sobiv töökoht. (Eldridge, 2015) Kui oma karjääri jooksul on ametnik negatiivsete hoiakutega, on vähem tõenäoline, et negatiivsete hoiakutega ametnikud pensionile jäädes omale uue töö otsivad, pigem jäädakse „lihtsalt“ pensionile. Samuti on Hill, Snell ja Sterns välja toonud, et omades või omandades oma ametniku karjääri jooksul kõrghariduse või teisese hariduse, mõjutab tugevalt uue töökoha saamise võimalusi pensionile jäädes. (Hill et al., 2015)

Töötamise ajal enese arendamise ja täiendamisele mitte mõtlemine ning ootamatu pensioni saabumisega kaasnevad identiteedi kaotusest tingitud tervislikud, vaimsed ja ka majanduslikud probleemid. Need ametnikud, kes teenistuse ajal omandasid lisahariduse, nende eluga toimetulek on tõhusam. Samuti on toodud välja, et inimesel peab olema piisavalt aega, et üleminek töötavast ametnikust pensionäriks oleks talutav ning üleminek teisele karjäärile peaks olema läbitud tunnustatud etappide. Inimesed, kes suudavad kaaluda alternatiive hoolikalt ja liikuda läbi omaenda läbi mõeldud otsustusprotsessi, suudavad kohaneda oma uue eluga kergemini kui need, kes ei suuda seda protsessi läbi viia. (Cameron & Griffiths, 2016)

Eelneva võib kokku võtta, et omaenda uue sotsiaalse staatuse aktsepteerimine ja edasimineku elus, on teinekord aega nõudvad. Samas erinevad uuringud on välja toonud, et omandades veel töötamise ajal lisa hariduse, on üleminek pensionipõlve ja võimalikku uude karjääri oluliselt lihtsam. Oma eelnevas töös omandatud teadmised ja kogemused annavad juurde enesekindlust, et hakkama saamine uuel töökohal on võimalik.

Töötamine pensionieas ja teine karjäär

Oluline on, et vanemaealised oskaksid väärtustada oma elu- ja töökogemust ning seeläbi mõistaksid oma tugevaid külgi. Oskus eelnevale kogemusele tähendust luua aitab muudatustega paindlikumalt toime tulla. Tänapäevaselt kiiresti muutuv keskkond ja tööturu olukord nõuab igalt inimeselt paindlikkust ning valmisolekut uuendustega kaasa minna. Õppimine ja eneseareng loovad aluse tööalaselt aktiivsena püsimiseks, õppimine toetab iseseisvat hakkamasaamist.

Töötamine aitab inimesel tunda ennast ühiskondlikult väärtuslikuna, tekitab kuuluvustunde ning võimaldab iseseisvalt hakkama saada. (Saarma, 2015)

Töötamine pensionärina pärast politseiasutusest pensionile jäämist, võib olla eriti oluline inimese enesehinnangule ja enesearengule. Nende üheks võimalikuks toetajaks on ülemineku töökoht, kuni nad tööelust täielikult eemalduvad. Ülemineku töökoht võib tähendada kui uut karjääri, kus endised ametnikud leiavad töökoha samas karjäärivaldkonnas, kus nad on eelnevalt on töötanud, või töökohta mis on erinev eelnevast töökohast. (Hill et al., 2015)

Kuigi tööelu on pikendatud, mis võib olla nimetatud kui üleminek uuele töökohale, on politseiametnikel ainulaadne võimalus vahetada karjääre – esmane töökoha karjäär uue karjääri vastu. Selline varajane üleminek hõlbustab paljusid kutsealaseid töövõimalusi pensionile jäämisel. Lisaks võivad politseiametnikud, kes ei ole oma tööd nautinud või on oma töökohasituatsioonist tüdinenud, teha karjääris muudatuse. (samas)

Autor intervjueris 2018 aastal seoses õppetööga Tallinna ülikoolis Kesklinna politseijaoskonnas töötavate politseiametnikke, teemal – mida hakkad tegema, kui pensionile jääd? Kas on mõeldud plaanile B, kas siis uue töö väljavaate osas või on omandatud töötamise kõrvalt endale teine haridus? Intervjueritud ametnikest oli suurem osa tegutsenud plaan B'le mõeldes ehk omandanud teise hariduse juba olemasoleva politseihariduse kõrvalt. Samas oli ka intervjueritavate hulgas ametnikke, kes ei olnud isegi mõelnud sellele, mida nad tegema hakkavad 50 aastaselt pensionile jäädes. (Ilves, 2019) Antud töö raames intervjueritud politseiametnikud olid kõik vanuses 40 ±3 eluaastat, ehk umbes kümnekonna aasta pärast pensionile jäävad politseinikud on juba töötamise ajal mõelnud ja tegutsenud õppimise ja enesearendus lahenduste leidmistega, eesmärgiga pensionile jäädes paremini ülemineku protsessidega hakkama saada.

Erinevates uuringutes on välja toodud, et politseist lahkumine pensionile on ametnikule raske – üleminek ametniku staatusest tavakodaniku staatusesse ja tavainimesse ellu, seda siis nii vaimselt, finantsilise kui ka sotsiaalselt. (Brandl & Smith, 2013; Cameron & Griffiths, 2016) Eestis on võimalus politseiametnikul 50 aastaselt politseipensionile jääda, on oma teenistust lõpetavatele ametnikele justkui boonus. Kuid inimese elu ei lõppe pensionile jäämisega. Oma edasise elu ning ka tööelu organiseerimisega on vaja tahet ja motivatsiooni. Omades suurt kogemuste ja ka teadmiste pagasit politseiametniku elukutsest ning seda rakendades, on inimesel uude ellu sisse sulandumine kergem. Omaenda uue sotsiaalse staatuse aktsepteerimine ja edasimineku elus, on teinekord aega nõudvad. Samas erinevad uuringud on välja toonud, et omandades veel töötamise ajal lisa hariduse, on üleminek pensionipõlve ja võimalikku uude karjääri oluliselt lihtsam.

UURIMISMETOODIKA

Uuringus kasutatakse empiiriliste andmete kogumiseks ja analüüsimiseks kvalitatiivseid meetodeid, andmekogumismeetodina kasutati poolstruktureeritud intervjuud. Valim on eesmärgipärane mugavusvalim. Intervjueritavad on käesoleval hetkel töötavad või õppivad

politseipensionärid, kes on suundunud politseipensionile viimase viie aasta jooksul. Andmete analüüsimisel kasutati sisuanalüüsimeetodit. Intervjuude kasuks otsustati, kuna on vahetu kontakt inimesega ning lisatäpsustuste tegemine vahetult on lihtsam. Intervjuu suur eelis teiste andmekogumismeetodite ees on paindlikkus, võimalus andmekogumist vastavalt olukorrale ja vastajale reguleerida. Samuti on vastuste tõlgendamiseks rohkem võimalusi kui küsitluste puhul. (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara, 2010)

Seoses 2020 aasta veebruaris maailma tabanud Covid-19 pandeemiaga ja sellest tulenevate suhtlemispiirangute tõttu, otsiti intervjuude läbiviimiseks alternatiivseid meetodeid. Ühe intervjuueeritavaga viidi läbi intervjuu Skype keskkonnas. Ühe intervjuueeritavaga õnnestus küll intervjuu enne Eestis Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud eriolukorda (12.03.2020.a.) intervjuu kokku leppida, kuid intervjuu viidi läbi siiski hiljem kirjalikus vormis ning täpsustavad lisaküsimusi sai esitatud telefoni teel. Kahe politseipensionil viibiva isikuga viidi intervjuu läbi küll kirjalikus vormis, kuid telefoni teel sai täpsustatud vastuseid ja esitatud lisa küsimusi.

Kaks intervjuueeritavat olid mehed ja kaks naised, üks intervjuueeritavatest töötab tänasel päeval olles politseipensionär politseiametnikuna (tuleneb seadusest PPS § 119117, vastu võetud 01.05.2019). Intervjuueeritavatest üks isik õpib käesoleval hetkel. Konfidentsiaalsuse tagamiseks kasutan andmete esitamisel koodnime. Tabelis 1 on välja toodud intervjuueeritavate vanused, haridustase ning pensionil oldud aeg.

Tabel 1. valimit kirjeldavad profiilid

kood	sugu	vanus	kaua pensionil olnud, aastat	omandatud haridutase
V1	M	53	3	BA
V2	M	61	4,5	BA
V3	N	55	0,5	MA
V4	N	60	5	BA

TULEMUSED

Kuidas on politseiametnikud, veel politseitööd tehes end ettevalmistanud järgnevas karjääriks/tulevaseks pensionipõlvaks?

Pensioni mõtestamine iseenda jaoks – küsimusele, et mis ajal (kui mitu aastat enne) hakkasid mõtlema eelseisva pensioni peale – vastasid kõik intervjuueeritavad, et hakkasid nii pensionile kui ka selle saabumisele mõtlema keskeltläbi aasta või kaks aastat enne reaalse pensioni saabumist.

(V1) Ma mõtlesin aastaid enne pensioni peale.

(V2) Paar aastat mõtlesin ikka ...siis kui sai aru, et minu poolt juhitud /.../ talitus saadetakse laiali

(V3) Ma arvan, et vähemalt 1,5 aastat enne pensionile jäämist.

Küsid intervjuueeritavatelt – „Kuivõrd planeerisid oma õppimist lähtuvalt sellest, millisena nägid oma uut karjääri peale politseipensionile jäämist?“, selgus, et olles veel tööl politseis ei mõeldud väga uuele karjäärile peale politseipensionile jäämist. Kaks vastajatest toonitasid enese harimise olulisust ja sellest saadud emotsionaalset rahulolu.

(V3) Õpingud olid planeeritud, kuid ma ei mõelnud tulevasele karjäärile, vaid sellele, mida sooviksin teha ja milline tegevus mulle endale rõõmu pakub. Politseitöö pingelisust arvestades on vaja otsida väljundeid, mis maandavad. Käsitöö ja loominguliste tegevustega olen olnud alati heades suhetes ning ammutanud kriitilistel aegadel jõudu teha edasi põhitööd.

(V4) Õppinud olen isikliku enesetunde heaoluks, /.../

Samas kahe uuritava vastustest tuleb välja, et nad ei planeerinud oma õppimisi ega ka uut karjääri ette.

(V1) Tead, ega ma väga selle karjääri peale ei mõelnudki

(V2) Peale politseipensionile jäämist praktiliselt kohe jätkasin tööd uurijana (spetsialistina), alates /...../, aga töötan uuesti politseis /.../

Mõeldes tagasi, et kas oleks võinud midagi teha teisiti, keegi uuritavatest ei kahetsenud midagi. Uuritavad saavad aru ja tunnistavad, et muutuseid tulevad nende endi seest ning intervjuude käigus leidsid nad, et töötamise ajal oli kõik nagu aktsepteeritav, kuigi oldi avatud ka uutele pakkumistele

(V2) Võib olla oleks vaja minna prokuratuuri..... kuid üldiselt olen oma tööga rahul

(V1) Ei, mul neid mõtteid ei olnud, aga, aga kui oleks tulnud mingisugune noh, mingi huvitav pakkumine, ma ei oska isegi öelda, missugune see oleks võinud olla nii et noh, kindlasti ega mingil määral sa oled ikka avatud kõikidele pakkumistele.

(V3) Ma arvan, et igal eluetapil on oma roll, ma ei ütleks, et ma midagi teisiti oleksin võinud teha või politseihariduse asemel õppida midagi muud. Olen tänase politseipensionärina küllalt noor, et nüüd tegeleda aladega, mis on olnud südamelähedased.

Uurides, millist tuge said uuritavad süsteemilt enne politseipensionile jäämist, et ette valmistada paremini pensionile jäämist, selgus et uuritavad ei tunnetanud politseisüsteemi poolset toetust enne pensionile jäämist.

Samas üks intervjuueeritav tõi välja märkamisena aastate jooksul politsei töös kogetu :

(V1) : Süsteemilt vä? Ma ütleksin niimoodi, et, süsteem karastas mind nende aastate jooksul. Muud mingit tuge, selles mõttes, et alates üheksakümnendate algusest on neid reforme ja asju olnud nii palju onju, seda stressi on olnud nii palju näinud, et, et noh, ma mõtlesin küll, et enam nagu ei löö rööpast välja mingi asi.

Mõtteid, ettepanekuid ja kommentaare selle kohta, kuidas ja millist tuge võiks politseisüsteem pakkuda politseiametnikule enne pensionile jäämist, et valmistada neid pensioniks paremini ette, oli kõigi uuritavatel.

(V1) /.../ Et võib-olla tasuks nagu inimestelt küsida, et mida nad plaanivad edasi teha, et kas teil on mingeid, noh, mõtteid. Võib-olla tõsisemalt võib-olla natukene vestelda inimestega ja, ja mõelda, et kas neid on selles süsteemis näiteks pakkuda mingisugust muud kohta.

(V2) Politseisüsteem peab tegema rohkem selleks, et head ja haritud spetsialistid jääks politseisse, mitte lükata neid politseist minema (minul läks hästi, kuid paljudel teistel nii ei läinud....)

(V3) Ma ei oska sellele vastata, mina tundsin, et selles osas jäin ma oma mõtetega üksi. Kui kaob ära motivatsioon, siis tuleb pöörata nägu sinna poole, kus näed oma tulevikku. Minu jaoks oli hetk, kus ma pidin endale tunnistame, et pean võtma aja maha, vastasel juhul ei ole ma enam suuteline tegema ei üht ega ka teist, kuna pinged, mis tööl tekkisid, mõjusid väga tugevalt tervisele.

Millised õppimis- ja arendustegevused on aidanud tulla toime teises karjääris?

Intervjuu küsimusele „Milliseid õppimise ja enesearendus lahendusi oled kasutanud enne ja ka peale pensionile jäämist?“ vastasid kõik intervjuueeritavad, et veel politseis töötades osaleti töökoha poolt pakutavates ja tööga seotud koolitustes. Pensionil olles ja uues töökohas töötades on kaks vastajat töökoha kaudu käinud erinevatel koolitustel.

(V1) Ja ma olen hästi palju koolitusi, ma ei mäleta nüüd, /.../, aga ma pakun välja, et mingi sihuke kuus-seitse koolitust kindlasti pluss on igasugused sellised noh, mingit näiteks seminarid /.../ või suvekoolid või, või midagi taolist onju, et see noh, minu jaoks oli, jällegi üllatav onju, et kuidas lubatakse näiteks ennast koolitada.

(V4) Õppinud olen enne ja pärast pensionile jäämist – /.../. Massöör, inglise keel, III järgu koka kursustel käisin enne eriolukorda, mis jäi pooleli, teadaolevalt õppimine jätkub peale eriolukorda; erinevad TAI koolitused – Erivajadustega lastele ja Lastekaitse alased koolitused

Ühe intervjuueeritava jaoks oli oluline täiendada nii veel töötamise ajal kui ka pensionil olles.

(V3) Enne pensionile jäämist käisin erinevatel kursustel, mis on seotud käsitöö ja loomingulise eneseväljendusega /.../, vahetult enne pensionile jäämist läksin aga õppima Tallinna Ehituskooli, eriala pehme mööbli valmistaja.

Kõik intervjuueeritavad leiavad, et õppimis- ja arendustegevused on olnud abiks hakkamasaamisel teises karjääris. Intervjuu käigus selgus, et juba olemasolev politseiametniku haridus teadmiste pinnalt on abiks, kuid samas uuel tööl õpitakse igapäevaselt juurde.

(V1) Ma töotan akadeemia (Sisekaitseakadeemia – autori märge) hariduse baasil, eks kõigepealt võib-olla, noh, sa õpid ju tegelikult töö käigus, et, et tegelikult õpetavad sind ju kolleegid. See on ju tegelikult ka üks, üks suur asi, et kui sa kuhugile mujale tööle lähed, siis muidugi kõik need koolitused, mida hakatakse pakkuma välja.

(V3) Õppimine Tallinna Ehituskoolis on olnud õige valik, kas sellest kujuneb tulevane eriala, millel ka töötan, hetkel veel ei tea, kuid see tegevus mulle meeldib

(V4) Suures pedas (Tallinna Pedagoogikaülikool – autori märges) õppides lisandus koolieelsele pedagoogikale ka psühholoogia õpetaja ja perekonnaõpetuse õpetaja kutse, siis olen arvamisel, et see on mind lastekaitse spetsialistina palju aidanud (lahutavate vanemate ja erinevate peresuhete lahendusel kuna tegelen ka LSV (lähisuhtevägivald – autori märges), siis on ka teadmised politseilisest koolitusest väga hinnatud

Intervjuude käigus selgus, et kaks intervjuueeritavat on töötamise ajal omandanud teise hariduse. Ühel juhul leidis uuritav, et õppimine teises keskkonnas on vaheldus tavapolitseitöö rutiinile ning aitas ka stressiga paremini hakkama saada

(V3) Olen loomult õppija – mulle meeldib omandada oskusi, mis on seotud loomingulise eneseväljendusega. Politseitöö pingelisuse kõrval tegelemine teise alaga oli minu jaoks üheks motivaatoriks. Ma arvan, et just see aitas mind ka edasi töötada, kuna rutiinne töö vaheldus teiste huvidega ja ka uute inimestega suhtlemine seltskonna mõttes.

Üks intervjuueeritav tunnistab, et omandas teise hariduse kindla eesmärgiga. Peale esimese astme kõrghariduse omandamist oli huvi ka minna teise taseme kõrgharidust omandama perspektiiviga asuda uuele töökohale teises struktuuris

(V3) Õppisin õigusteaduse eriala kaugõppes, mõtlesin jätkata magistriõppega ja võib olla minna prokuratuuri, kuid peale ülikooli lõpetamist mind pandi talituse juhiks ja jätkasin sellel ametikohal kuni pensionini

Uuritav, kes politseis töötamise ajal töötas vahetustega, tõi välja asjaolu, et graafiku alusel töötades on raske muu eluolude kõrvalt õppida.

(V1) Politseis töötamise ajal ma teist haridust ei omandanud. Paljud omandavad, muidugi lähivad kuskile mingisse kõrgkooli õppima, ega ma ei viitsinud enam õppida ja ka töö kõrvalt, see on ikka päris ränk, oleks olnud. Eriti need viimased aastad, kui oled vahetustetega tööl ka. Müts maha nende ees, kes viitsivad niimoodi õppida.

ARUTELU JA KOKKUVÕTE

Käesoleva uurimistö eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas mõtestavad pensionile jäänud endised politseinikud oma uut karjääri ning millised õppimise ja arendustegevused on nende hinnangul olnud toimetulekuks olulised.

Uuringutes on toodud välja, et pensioni saabumine tuleb ametnikele küll ootamatult, kuid samas on ka välja toodud, et juba lisahariduse omandanud politseiametnikud suudavad paremini oma õpitut koos politseitöös saadud oskuste ja teadmistega rakendada uues karjääris. (Cameron & Griffiths, 2016) Antud uurimistö raames siiski selgus, et intervjuueeritavad mõtlesid vähemalt aasta enne pensionile jäämist oma pensionile jäämisest. Intervjuueeritavatel oli aega, et harjuda mõttega pensionile jäämisest. Samuti sai kinnitust eelnevates uuringutes välja toodud, et pensionil olevad

politseinikud kasutavad oma uues karjääris juba olemasolevat politseiharidust ning politseiniku ametiga kaasnevaid teadmisi, oskusi ja kogemusi. Oluliselt lihtsam ja valutum on olnud üleminek neile, kellel on olemas juba eelnevalt omandatud teine haridus.

Nagu Saarma (2015) on välja toonud, õppimine toetab iseseisvat hakkamasaamist ning töötamine aitab inimesel tunda ennast ühiskondlikult väärtuslikuna, tekitab kuuluvustunne, siis uurimuses osalenud politseipensionärid on kõik mingil hetkel oma uues karjääris käinud uue töökoha poolt pakutavatel koolitustel. Samuti tõdesid kõik intervjueeritavad, et sisekoolitused mis läbitud politseikarjääri jooksul, on aidanud hakkama saada nende tänases töös. Kolme töötava intervjueeritava hääletoonist jäi siiski mulje, et nad on oma uue karjääri valikuga rahul ning nad on rahu teinud oma politseikarjääri lõppemisega. Antud uurimusest tuleb selgelt välja, et õppimine ja enesearendamine on olnud väga oluline faktor kõigi uuringus osalenud politseipensionäride seas, seda siis veel töötades politseiametnikuga kui ka uues karjääris enesearengu ning paremini hakkama saamise eesmärgil.

Pidades silmas valimi suurusest tulenevaid piiranguid, ei luba uurimus teha üldistavaid järeldusi. Samuti ei ole Eesti kontekstis antud valdkonda eelnevalt uuritud ning järgmisele uurijale soovitaks laialdasema tulemuse saamiseks, tuleks valimi suurust oluliselt laiendada.

Nagu Brandl ja Smith (2013) on oma uurimuses välja toonud, et tööandja peaks panustama ja töötajat ette valmistama eelseisvaks pensioniks, samas käesolevas uurimuses tõid kõik intervjueeritavad välja, et enne pensionile suundumist nad asutuse poolset tuge ei tundnud. Siinkohal oleks soovitus PPA'le luua debriefingu laadne meetod, mis hõlmaks olnud ja katuleviku vaateid ning seeläbi toetada politseipensionile suunduvaid ametnikke.

TÄNUSÕNAD

Soovin tänada oma juhendajaid Sigrid Aruväli, MA ja Gertha Teidla-Kuntsõni, MA, kes on mind minu teekonnal toetuse, märkamiste ja juhendamisega edasi arendanud. Minu siirad tänusõnad kuuluvad veel minu lähedastele ja kõikidele intervjueeritavatele, kes leidsid aega süveneda minu töösse ja kaasa mõtlesid. Ma tänan südamest retsensenti Asta Vaks'i, kes võttis aega minu töö retsenseerimiseks.

ALLIKAD

Brandl, S. G., & Smith, B. W. (2013). An Empirical Examination of Retired Police Officers' Length of Retirement and Age at Death: A Research Note. *Police Quarterly*, 16(1), 113–123. <https://doi.org/10.1177/1098611112465611>

Cameron, T. M., & Griffiths, A. (2016). The Impact of Involuntary Retirement on Senior Police Officers. *Policing*, 11(1), 52–61. <https://doi.org/10.1093/police/paw020>

Eldridge, J. (2015). Second careers for street cops. (M. McKittrick, Toim). *The Word Process*.

Hill, S. C., Snell, A. F., & Sterns, H. L. (2015). Career influences in bridge employment among retired police officers. *International Journal of Aging and Human Development*, 81(1–2), 101–119.

<https://doi.org/10.1177/0091415015614947>

Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2010). Uuri ja kirjuta. Tallinn: Kirjastustus Medicina.

Ilves, E. (2019). Pensionieelsete politseiametnike täiendkoolituse läbimise ja teisase hariduse omandamise kavatsus. Tallinn.

Politsei ja piirivalve seadus 1, Pub. L. No. RT I 2009, 26, 159 (2009). Eesti: Riigiteataja.ee. Salvestatud <https://www.riigiteataja.ee/akt/119032019066>

Politseiteenistuse seaduse ja politseiseaduse muutmise seadus, Pub. L. No. RT I 2001, 85, 511 (2001). Eesti: Riigiteataja.ee. Salvestatud <https://www.riigiteataja.ee/akt/73206>

Riikliku pensionikindlustuse seadus, Pub. L. No. RT I, 03.01.2019, 2 (2001). Eesti: Riigiteataja.ee. Salvestatud <https://www.riigiteataja.ee/akt/110012014010>

Saarma, M. (2015). Vanemaealise töötu hoiakud elukestvasse õppimisse. Tallinna Ülikool. Salvestatud <https://www.etera.ee/zoom/44569/view?page=12&p=separate&tool=info&view=0,0,2481,3509>

Seimoja, M. (2013). Politseipensionäride ootused ja nende kaasamise võimalused siseturvalisuse tõhustamisel. Sisekaitseakadeemia. Salvestatud <https://digiriul.sisekaitse.ee/handle/123456789/88>

Sotsiaalkindlustusamet. (2019). Riiklike pensionite liigid. Salvestatud 7. detsember 2019, <https://www.sotsiaalkindlustusamet.ee/et/pension/pension-liigid-ja-soodustused#Pensionisüsteem>, pensionite liigid, soodustused ja kutsealade sooduspensionid.

ARTIKLID 2011

ARTIKLID 2012

ARTIKLID 2013

ARTIKLID 2014

ARTIKLID 2015

ARTIKLID 2016

ARTIKLID 2017

ARTIKLID 2018

ARTIKLID 2019

ARTIKLID 2020

ARTIKLID 2021

ARTIKLID 2022

ARTIKLID 2023

Otsi

Privaatsusreeglid

© 2025 Tallinna Ülikool | Haridusteaduste instituut | Andragoogika | CC BY-NC-ND 4.0